

במשך אותה שנה. (26)

גבורות גשמים (28).

וממשיכה הגמרא ודנה בדברי המשנה.

שואלת הגמרא: למה שנה התנא לשון זו: "מאימתי מזכירין גבורות גשמים"? וליתני [שישנה התנא] בלשון זו: "מאימתי מזכירין על הגשמים"!(29)

מאי "גבורות גשמים" [מה כוונת התנא בכך שנקט לשון "גבורות גשמים"]?

אמר רבי יוחנן: מפני שהגשמים יורדין בגבורה (30).

ואידי דתנא [ואגב ששנה התנא שם] "ובחג נידונין על המים", סבר התנא של משנתנו, שהיות ונידונין על המים, ודאי צריך להזכיר בתפילה את ענין הגשמים, כדי שיבואו לברכה (27).

אם כן, מצינו כבר שצריך להזכיר את הגשמים. אלא שאין אנו יודעים עדיין מאימתי מתחילים להזכירם.

ולכן תנא כאן, כהמשך לדברי המשנה במסכת ראש השנה: מאימתי מזכירין

תענית, ועל זה מתרצת הגמרא, שהדבר נרמז כבר במסכת ראש השנה. עיין שם.

28. הקשו התוספות, ועדיין למה לא שנה התנא את דבריו על המשנה במסכת ברכות?

ותירצו, שבאמת מה ששנה התנא כאן, הוא העיקר. כי בחג נדונין על המים, ואורחא דמילתא לרצות לפני ששואלין, ולכן המתין התנא מלשנות את הענין עד כאן.

ועיין בפרי מגדים [בפתיחה הכוללת להלכות תפילה] שהביא בשם הילקוט [פרשת וזאת הברכה], שכן עשה גם משה רבינו כשברך את השבטים, שריצה ואחר כך שאל. וכן עשו דוד ושלמה.

29. כפי שמצינו בברייתא להלן [עמוד ב']: "מאימתי מזכירין על הגשמים וכו'".

30. ביאר הריטב"א, דהיינו, שמפתח של גשמים לא נמסר ביד שליח [כמובא להלן], אלא הוא בידי הקדוש ברוך הוא, כדי לרדות בהם את הבריות, שחיי בני אדם בעולם הזה תלויים בהם, וזו הגבורה.

והרמב"ם בפירוש המשניות [ברכות פרק ה'

תשתה מים ארץ אשר תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", ובודאי ש"מראשית השנה" היינו ראש השנה, כפי שמצינו לעיל [שם במסכת ראש השנה, ה ב] בענין באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות, אם כן משמע להדיא שבראש השנה נידונין על המים! ועיין שם מה שתירץ. ועיין עוד בשפת אמת שם.

26. כתב בשבלי הלקט [סדר חג הסוכות סימן שסו] בשם אחיו רבי בנימין: ועוד כתב, מה שמברכין על הלולב בעמידה, לפי מה ששינונו: ובחג נידונין על המים, וארבעת מינין הללו הן סניגורין הבאין לרצות על המים, ומצות בעל דין בעמידה.

27. כך ביאר רש"י. והריטב"א הקשה על תירוצו הגמרא, הרי שאלתנו היתה היכן שנה התנא חיוב הזכרת גשמים, ואיך מתיישבת קושיה זו, הרי במסכת ראש השנה לא נאמר עצם החיוב!

וכתב, שבאמת עיקר החיוב נלמד ממה ששינונו במסכת ברכות, כפי שהביאה הגמרא לעיל. אלא שהגמרא הקשתה, אם כן, למה המתין התנא ושנה את הדברים רק כאן, במסכת